

El test i la testa

D'un cap —del cap d'una persona—, en podem dir *closca*, *cantimplora*, *carbassot*, *meló*, *tupi*... Segurament que la llista d'aquestes metàfores existents en el llenguatge popular, tractant-se d'una cosa tan important —tan capital!— com és el cap, deu ésser molt més llarga. Però, és clar, totes aquestes denominacions metafòriques, tenint en compte el seu valor més o menys despectiu, no poden ésser utilitzades sinó en el llenguatge familiar. En canvi, el sinònim més usual de *cap*, el substantiu *testa*, no és, en el seu origen, sinó una metàfora despectiva com *cantimplora* o *tupi*, cosa que no ens priva de sentir *testa* com un mot propi del llenguatge noble o elevat, del vocabulari poètic, sense que, en usar-lo o en veure'l usat, l'associem amb *test*, amb el qual té una íntima relació etimològica.

L'ús metafòric de *testa*, que designava un tros de recipient de terrissa trencat, i que va passar a designar el cap, ja tenia lloc en llatí, per la qual cosa és un fet comú a diverses llengües romàniques, en les quals, però, ha mostrat una vitalitat desigual. Així, en francès, «tête», ha restat com a mot usual, gairebé exclusiu, en concurrència només amb les metàfores d'implantació moderna («firole», etc.), i ha desplaçat el mot procedent del llatí «caput», «chef», a la designació d'altres significats; en italià es mantenen normalment totes dues formes, «testa» i «capo», i en castellà aquest ús és absolutament arcaic. I en català, com hem dit, *testa*, que es documenta

des dels orígens de la nostra llengua, ininterrompudament, fins als nostres dies, ha esdevingut avui un mot propi del llenguatge literari, en el qual ha mantingut una gran vitalitat, però més aviat inusual o insòlit en el llenguatge comú o col·loquial. És també, però, un sinònim apte i disponible de *cap*, a què si tant convé podem recórrer en totes les ocasions.

Es ben normal, doncs, tenint en compte l'ús que el català ha fet sempre de *testa* com a sinònim de *cap*, que hàgim creat el derivat *testarrut*, que té exactament el mateix significat que *caparrut*, i amb el qual observa clarament un procés de formació idèntic, amb el mateix sufix i al mateix infix. No tenen cap fonament, per tant, els dubtes que algú manifesta sobre la bondat de la forma *testarrut*. Curiosament, la forma corresponent del castellà, «testarudo», ha esdevingut més usual, malgrat que, tal com hem dit, «tiesta», significat «cap», només hagi conegut un ús en la llengua antiga, però deu ésser precisament a causa d'aquesta habitualitat de la forma castellana que *testarrut* pot haver suscitat algun dubte. I, segurament, a causa del fet que en català s'usa preferentment *tosset* —format amb el mateix sufix, però sense infix—, derivat de *tos*, sinònim de *occipit* i que designa també, en el bou, el moltó i altres animals, la part més alta del cap, la regió compresa entre les dues banyes.